

Nr 492.

Av herr **Spångberg m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 213, med förslag till kommunalskattelag m. m.*

I proposition nr 213 har Kungl. Maj:t framlagt förslag rörande det kommunala beskattningsproblemet. Vid genomläsandet av nämnda proposition får man den bestämda uppfattningen, att densamma icke innebär förslag till någon verklig eller rationell lösning av ifrågavarande problem; samtidigt framstår det tydligt, att finansministern allt fortfarande handlar efter samma principer som de, vilka kommo till uttryck i förra årets kommunalskatteproposition, nämligen, att »gamla skatter är goda skatter».

Såsom vi tilläto oss framhålla i vår motion (II:383) vid förra årets riksdag, skulle man annars haft anledning vänta, att man äntligen, sedan ett flertal förslag i frågan framlagts och efter ett utredningsarbete som pågått i över 30 år, skulle kunnat få fram förslag, vilka icke endast inneburo vissa *detaljförändringar* i nu gällande bestämmelser utan som sökte gå till botten med frågan för att i största möjliga utsträckning realisera kravet på en rättvis beskattningsform, *som i verkligheten avvägede skattebördan med hänsyn till skattedragarens ekonomiska bärkraft, på samma gång som den toge hänsyn till kommunernas behov av nödiga skatteinkomster, så avpassade och differentierade, att hastiga konjunkturväxlingar icke behövde ställa kommunen inför tillfälligt bryderi på grund av skatteintäkternas hastiga nedgång.*

Det är icke vår mening göra gällande, att något verkligt rättvist skattesystem kan genomföras under det nuvarande kapitalistiska samhällssystemet. Men även med denna grundsyn på förhållandena förefaller det oss, som skulle och borde man kunna avveckla något mera av de uppenbara orättvisor, som nuvarande kommunala beskattningssystem medför för de ekonomiskt svaga i samhället, än vad som kommit till uttryck i regeringens nu framlagda proposition.

Betecknande för det sätt på vilket såväl regeringen som de ekonomiskt väl-situerade i samhället ser på detta problem är, att samtidigt som man enligt såväl årets som förra årets propositioner vill utkräva skatt av en familj med t. ex. 2,000 kr. inkomst och fyra barn, så föreslår man en lindring för det industrikapital, som har en del av sin rörelse förlagd i annat land. Man motiverar denna senare åtgärd med, att annars skulle kapitalet söka

sig ur landet, och man vill jämväl göra gällande, att åtgärden skulle vara förestavad av omtanke om den svenske arbetaren.

Beträffande det förstnämnda argumentet, så skulle ju detta kunna användas även för fullständig skattefrihet för industrikapitalet. Det kan visserligen vara av värde, att få officiellt belägg för den uppfattningen, att det är ganska dåligt beställt med fosterlandskärleken hos kapitalets innehavare, men frågan är, om samhället utan vidare skall resignera inför detta faktum och, av rädsla för att de, som behärska vissa industrigrenar, skola förlägga hela sin verksamhet till utlandet, medgiva dylik lättnad. Snarare vore det väl samhällets uppgift att på annat sätt sätta stopp både för kapitalemigrationen och överflyttandet av verksamheten till andra länder. Här fattas emellertid tydligen både viljan och den beslutsamma kraften, då det gäller att sätta en gräns för storkapitalets manipulationer. För övrigt verkar argumentet mycket ihåligt även i annat avseende. I stället för att en dylik skattelindring, som den nu föreslagna, skulle förhindra, att kapitalet skulle söka sig ur landet, förefaller det snarare som om åtgärden vore att betrakta som en direkt invit att röra sig med s. k. dotterbolag i andra länder, ty därigenom ernås vissa lindringar i skattehänseende.

Det andra argumentet, att ett bibehållande av nuvarande bestämmelser i detta avseende skulle komma att skada den svenska arbetarstammen, är ännu mera oförklarligt. Det kan endast ha sin giltighet under den förutsättningen, att våra större industribolag och andra storfinansiärer på det industriella området skulle ha för avsikt att, därest de icke erhålla en omotiverad förmån beträffande skattskyldigheten, göra allvar av hotet att helt förlägga sin verksamhet till andra länder, d. v. s. även förflytta de s. k. moderbolagen och dess företag till utlandet. Men i så fall har man än större anledning fråga: skall samhället stå fullständigt maktlöst gentemot sådana hotelser? Om svaret blir ja, så är detta det mest avgörande beviset för hur den nuvarande samhällsordningen icke förmår bemästra de ekonomiska problemen.

Det är emellertid inte endast i fråga om själva *grunderna* för beskattningen, som regeringens nu framlagda förslag är högst otillfredsställande, i det att det endast bygger på det gamla. Även i fråga om *formerna för och differentieringen av skatterna* gäller detsamma. I detta avseende har som bekant den senast arbetande kommunalskattekommittén i viss mån sökt komma fram med något, som skulle verka mera rättvist än nuvarande bestämmelser.

Nuvarande bestämmelser tillkommo ju som bekant under trycket av att något provisorium måste utfinnas, då man inom riksdagen icke ville gå med på det av Kungl. Maj:t 1921 framlagda förslaget. Redan tidigare hade ju med styrka framförts behovet av någon garanti för, att en kommun icke på grund av hastiga konjunkturväxlingar kanske såg sin skatteinkomst så väsentligt reducerad, att den icke hade möjlighet att täcka sina behov, och av denna anledning tillkom då den så kallade garantiskatten. Mot densamma har emellertid med rätta anmärkts, att den drabbar fastighetsägarna på ett synnerligen ojämnt och orättvist sätt, i det att den ekonomiskt bättre ställda genom tillämpning av det procentuella avdraget icke får högre skatt än den, som har stora skulder på sin

fastighet och med anledning härav har högre räntor att betala. Oaktat kommunalskattekommittén enligt vår mening har angivit fullt bärande skäl för sitt förslag att utbyta den nuvarande garantiskatten mot en *fristående objektskatt*, har finansministern icke ansett sig kunna följa denna linje. Skälen härför synas emellertid allt annat än bärande.

I syfte att än ytterligare differentiera skattegrunderna har kommittén jämväl föreslagit införande av skatteformen *näringsskatt*. Även i detta avseende har kommittén enligt vår mening förebragt fullt bärande skäl för en dylik skatts införande.

Även om vi, som ovan anförts, icke vänta oss att man med skattereformer skall kunna upphäva den orättvisa *inkomstfördelningen*, så kunna dock dylika reformer medföra ett avvinande av penningmedel från de bärkraftiga inkomsttagarna, att användas för kommunernas utgifter, utan att man skall behöva så att säga taga brödet ur munnen på de fattiga, för att kunna täcka ifrågavarande inkomstbehov. Arbetare och småbönder ha med hänsyn icke minst till det nuvarande läget rätt att kräva skattereformer i sådan riktning. Detta är ett både blygsamt och välmotiverat krav.

I regeringens nu framlagda förslag ha krav av ovan antydd art alltför litet beaktats. Framförallt gäller detta regeringens uraktlåtenhet att framlägga förslag angående *näringsskatt*. Mot en sådan skatt har icke, som vi framhöllo redan i förra årets motion i denna fråga, kunnat framföras bärande principiella argument. Angående dess förment *tekniska* svårigheter och *praktiska* olägenheter så torde dessa ha överdrivits, särskilt från den sidan där man icke vill gå med på densamma av den anledning, att nuvarande bestämmelser verka fördelaktigare för vissa kategorier medborgare, vilka då bortse från om de senare *verka rättvist* eller ej.

Annars borde ju *de principiella skälen* för införande av näringsskatt vara de avgörande. Det är ofrånkomligt, att näringar, som i hög grad anlita kommunala inrättningar och som understundom på särskilt sätt belasta kommunerna med tunga utgiftsbördor, böra på ett särskilt sätt bidra med att bära sådana kommunalutskylder. Helt givet måste dock en näringsskatt läggas så, att den icke får den verkan, att mindre och medelstora jordbruk därigenom oskäligt belastas. I det yrkande, som av oss framföres om införande av näringsskatt, ha vi därför gått in för en sådan utformning, att en dylik konsekvens undvikes.

Av den utredning, som av sakkunniga förebragts angående garantiskatt och fristående objektskatt som system vid fastighetsskatt, framgår, att fristående objektskatt kommer att medföra större orättvisa bland de olika fastighetsägarna inbördes. Kammarrätten har påvisat, »att garantiskatten komme att relativt hårdare betunga den skuldsatte fastighetsägaren än den ekonomiskt bättre lottade». Ett system för fastighetsskatten med så stora avvikelser från sunda och riktiga skatteprinciper kan icke godkännas. Kommunalskatteutskottet vid 1920 års riksdag framhöll: »att, därest en objektskatt skulle kunna motiveras genom den särskilda skattekraft, som innehavet av ett visst objekt anses medföra, så måste också frågan, huruvida en sådan skatteform bör an-

vändas och huru skatten i så fall bör avvägas, avgöras genom en prövning av denna skattekraft, *vilken prövning i realiteten uppenbarligen måste ske enligt principen om skatt efter förmåga*. (Kurs av oss.)

Till detta uttalande anslöt sig departementschefen i förra årets proposition. Trots detta har regeringen vare sig i förra årets eller årets proposition upptagit denna form för beskattning. På ovan anförda skäl anse vi oss emellertid böra framlägga förslag om antagande av *fristående objektskatt i stället för garantiskatt*.

Ett exempel visar, hur orättvist garantiskatten verkar för den skuldsatte jordbrukaren. Antag att av två jordbrukare — bägge äga fastighet med 10,000 kronors taxeringsvärde — den ene är skuldfri och den andre har 300 kronors skuldränta att betala samt att inkomsten av jordbruket för bägge är 1,200 kronor. Orts- och familjeavdragen antages för bägge utgöra 800 kronor. Ingenta får då någon kommunalt beskattningsbar inkomst, men den skuldsatte, som har blott 900 kronors behållen inkomst, får erlægga samma garantiskatt — efter 600 kronors beräknad inkomst — som den skuldfrie, vilken har 1,200 kronors behållen inkomst. Med fristående objektskatt fördelas skattebördan efter skatteförmågan.

Utöver de möjligheter, som tillämpandet av principen om näringskatt och fristående objektskatt skulle ge, såväl beträffande rättvisare beskattningsgrunder som ock större differentiering må här påpekas ett par andra beskattningsobjekt, som hade bort tillgripas långt före detta.

Det första gäller *den oförtjänta värdestegringen* och det andra *förmögenhetskatt på lyxföremål*. Vad en skatt på oförtjänta värdestegringar skulle under de senaste femtio åren ha kunnat ge stat och kommun kan man få en aning om, då man betänker den starka utvecklingen av såväl kommunikationsleder som ock uppkomsten och utvidgningen av städer och industrisamhällen. I många fall är det — särskilt beträffande kommunikationernas medverkan till stegring av markvärdet — staten och kommunen, som haft utgifterna för kommunikationsföretagens tillkomst, men det mervärde, som uppstått för markägarna, utan att dessa gjort något däråt, det stannar ensamt i markägarnas fickor. Trots att denna fråga varit föremål såväl för behandling i riksdagen som för utredning sedan snart 20 år tillbaka, har man ännu icke kommit så långt, att ens ett försök gjorts att för statens och kommunernas räkning tillgodogöra sig ett skatteobjekt, som ligger så snubblande nära.

Då vi här talat om oförtjänt värdestegring, så bör i detta sammanhang även framhållas *de rena spekulationsvinsterna*, vilka givetvis böra underkastas en kraftigare beskattning än vad nu är fallet. Frågan om kraftigare beskattning för vissa inkomster samt ifråga om indragande till samhället av sådan vinst som nu ligger i oförtjänt värdestegring bör bli föremål för skyndsamt utredning, varom vi också framställa yrkande.

Detsamma kan sägas rörande förmögenhetsskatt på lyxföremål. Även den frågan har varit föremål för yrkanden och förslag i riksdagen vid upprepade tillfällen, varvid med rätta framhållits den stora orättvisa, som ligger däri, att under det att en fattig småbonde eller egnahemsbrukare, trots sina mindre vär-

den, blir pålagd den objektskatt, som förmögenhetsskatten är, så slipper en rik person, som kan lägga ner tiotusentals kronor i inköp av t. ex. möbler och lyxsaker, alltså inre lösören, alldeles från dylik skatt å sådana tillgångar.

Då den uppenbara orättvisa, som här föreligger, snarast möjligt bör försvinna, ha vi även ansett oss böra ställa särskilda krav även i detta avseende.

I regeringsförslaget har bibehållits den synnerligen omotiverade bestämmelsen om, att medlem av kungahuset är frikallad från skattskyldighet, som tillkommer andra medborgare. Det är inte nog med att denna bestämmelse är principvidrig och verkar medeltidsaktig, det förefaller dessutom, som skulle den för vederbörande även vara kränkande. Den gör nämligen vederbörande i detta avseende till något slags *andra klass medborgare*, vilka icke kunna eller få uppfylla den skyldighet, som tillkommer varje annan medborgare, nämligen att efter förmåga bidra till täckande av statens och resp. kommuns utgifter. Även i detta avseende föreslå vi ändring.

Med hänvisning till vad som förut framhållits angående möjligheterna att över huvud åstadkomma en verkligt rättvis skattereform under nuvarande samhällsordning och med hänsyn vidare till riksdagens nuvarande sammansättning ha vi icke ansett oss ens böra *försöka* utarbета förslag eller framföra krav på en mera omfattande och till grunden gående reform på här ifrågavarande område. De av oss framförda kraven äro sålunda att anse såsom de *minimikrav*, vilka småfolket i stad och på land anse som sin fulla rätt att få fullt beaktade f. n.

De *skatteavdrag*, som regeringen fört fram i sitt förslag, motsvara icke på långt när de belopp, vilka härvidlag måste anses vara motiverade med hänsyn till levnadsomkostnaderna och nödvändiga för att icke de mindre bärkraftiga skattebetalarna genom alltför höga skatter skola berövas en del av sin inkomst, som är nödvändig för livsmedelsbehovets tillfredsställande.

Regeringens förslag till kommunalskatteavdrag innebär icke endast ett bibehållande av nuvarande högst oegentliga system, vilket stipulerar, att det kommunala bevillningsfria avdraget skall utgöra endast hälften av statsskatteavdraget, utan har därjämte en reduktion företagits i fråga om grundavdraget och även beträffande familjeavdragen i de två lägre ortsgrupperna.

Såsom motiv för att kommunalskatteavdragen endast skola utgöra hälften av statsskatteavdragen anför finansministern »den ofta ringa tillgången till mera bärkraftiga beskattningsföremål i en mängd små kommuner» och »vikten av att i vidaste kretsar upprätthålla den med erläggandet av direkta skatter obestriddigen åtföljande större ansvarskänslan i kommunala angelägenheter».

Beträffande det först nämnda motivet, måste det sägas, att riksdagen icke löser de små kommunernas skattesvårigheter genom att pressa de lägre inkomsttagarna att erlægga skatter långt utöver deras förmåga. Den frågan måste lösas genom ett effektivt användande av *skatteutjämningsmetoden*. Desto effektivare skatteutjämningsmetoden göres, desto bättre kan bevillningsfria avdrag komma till sin rätt även vid kommunala beskattningen. Det andra av finansministern anförda motivet är till sin innebörd så reaktionärt, att ett dylikt anförande föga anstår en ledamot av en »demokratisk» regering. De synpunkter, som här

föras fram såväl skäl för att pålägga mindre inkomstagare högre skatter, äro gengångare från rösträttsstridens dagar, då framförda av de konservativa och gendrivna av — liberalerna. Arbetarklassen i såväl staden som på landsbygden har visat, att den har lika stor ansvarskänsla för de kommunala angelägenheterna som den övriga delen av befolkningen. Den argumentation, som regeringen anfört till försvar för sin åtgärd håller icke och måste på det kraftigaste avvisas. Då regeringen i det föreliggande förslaget föreslår en åtgärd, som innebär en stor lättnad av skattebördorna för en del av de mera bärkraftiga skattebetalarna, finnes det ingen anledning att riksdagen skall godkänna ett förslag, som i hög grad kommer att gå ut över de mindre bärkraftiga.

För att bestämmelserna om grund- och familjeavdragen beträffande såväl kommunalskatten som statsbeskattningen skall komma i bättre överensstämmelse med vad som kan anses vara rimligt existensminimum, anse vi, att grund- resp. familjeavdragen böra vara:

Vid *kommunalbeskattningen*:

Grundavdragen i ortsgrupp I 600 kronor, i ortsgrupp II 680 kronor, i ortsgrupp III 760 kronor, i ortsgrupp IV 840 kronor samt i ortsgrupp V 920 kronor.

Familjeavdragen (lika för hustru och varje barn) i ortsgrupp I 160 kronor, i ortsgrupp II 180 kronor, i ortsgrupp III 200 kronor, i ortsgrupp IV 220 kronor och i ortsgrupp V 240 kronor.

Vid *statlig inkomst- och förmögenhetsskatt*:

Grundavdragen i ortsgrupp I 760 kronor, i ortsgrupp II 880 kronor, i ortsgrupp III 1,000 kronor, i ortsgrupp IV 1,120 kronor och i ortsgrupp V 1,240 kronor.

Familjeavdragen (lika för hustru och varje barn) i ortsgrupp I 280 kronor, i ortsgrupp II 320 kronor, i ortsgrupp III 360 kronor, i ortsgrupp IV 400 kronor och i ortsgrupp V 440 kronor.

Ortsavdragen skola ökas genom bankning i enlighet med det av regeringen i detta fall framlagda förslaget, varigenom den taxerade inkomsten minskas, förutom med de kommunala, resp. statliga orsavdragen, om inkomsten uppgår till eller överskjuter orsavdragets dubbla summa, med det belopp motsvarande hälften av orsavdraget, och, om inkomsten ej uppgår till orsavdragets dubbla summa, med hälften av det belopp, varmed inkomsten överskjuter orsavdraget.

I anslutning till förslagen om skattefria avdrag sättes skattskyldighetsgränsen till 900 kronor, varigenom fysisk person, vars taxerade inkomst understiger detta belopp, befrias från erläggande av skatt.

Med hänvisning till vad här anförts, få vi hemställa,

att riksdagen måtte besluta

1. verkställa den ändring i Kungl. Maj:ts proposition nr 213 med förslag till kommunalskattelag, att det för förslaget grundläggande garantiskattesystemet utbytes mot ett system av fristående objektskatter å fastigheter och näring i huvud-

saklig överensstämmelse med 1921 års kommunalskattekommités förslag, dock med iakttagande, att näringsskattevärdet beskattas blott om det överstiger 4,000 kronor, att näringsskatt för jordbruk skall erläggas endast om och i den mån näringskattevärdet överstiger 4,000 kronor, samt att repartitionstalet för jordbruksfastighets tomt- och industrivärde samt för annan fastighet, fastställs till 4 skatteören;

2. antaga följande förslag till ändrad lydelse av §§ 29, 32 48, 51 och 54 i samma förslag till kommunalskattelag:

29 §.

1 mom. Från bruttointäkten — — — — — hänföra till kapitalförlust.

Hemmavarande barn, som uppnått 18 års ålder och biträtt i rörelsen, anses tillhöra arbetspersonalen.

48 §.

2 mom. Skattskyldig fysisk person — — — — — på sätt nedan sägs.

Grundavdraget utgör i ortsgrupp I 600 kronor; i ortsgrupp II 680 kronor; i ortsgrupp III 760 kronor; i ortsgrupp IV 840 kronor och i ortsgrupp V 920 kronor.

Skattskyldig, vilken under beskattningsåret varit gift och levt tillsammans med sin hustru eller som haft hemmavarande eller av den skattskyldige helt eller delvis underhållet barn under 18 år, vilket icke haft minst 450 kronors inkomst, är berättigad att, utöver grundavdraget, åtnjuta familjeavdrag. Familjeavdraget utgör, med lika belopp för hustru och varje barn, i ortsgrupp I 160 kronor; i ortsgrupp II 180 kronor; i ortsgrupp III 200 kronor; i ortsgrupp IV 220 kronor och i ortsgrupp V 240 kronor.

Skattskyldig — — — — — men eljest modern.

51 §.

Fysisk person, som varit här i riket bosatt under hela eller någon del av beskattningsåret och vilkens inom hemortskommunen beräknade taxerade inkomst icke uppgår till 900 kronor, skall icke upptagas till beskattning för sådan inkomst.

54 §.

Från skattskyldighet *frikallas*:

- a) svenska aktiebolag — — — — — föreningar;
- b) utlänning — — — — — åtnjutits;

- c) ägare av — — — — — ändamål;
 d) i riket bosatt — — — — — inkomstskatt.

-----;
 3. att bestämmelserna i 72 § avseende undanrödjande av den s. k. dubbelbeskattningen helt utgår;

4. att hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag avseende att spekulationsvinster, oförtjänt värdestegring och liknande inkomster må underkastas kraftig beskattning.

Vidare hemställes, att vederbörande utskott måtte formulera den lagtext, som föranledes av bifall till yrkandet om införandet av fristående objektskatter, samt den kompletterande lagtext, som må påkallas av övriga ovan gjorda yrkanden.

Stockholm den 12 april 1928.

Aug. Spångberg.

Viktor Herou.

J. P. Dahlén.

Rob. Samuelsson.
